

România și minoritățile
CULEGERE DE DOCUMENTE
EDITURA PRO EUROPA
TÎRGU-MUREȘ, 1997

Ideea lucrării de față s-a născut într-un moment mult mai îndepărtat decât apariția sa și anume pe când Alianța Civică, în anul de grație 1991, adopta la întîiul său Congres o Declarație cu privire la protecția minorităților, în preambulul căreia se menționau Declarația de la Alba Iulia din 1918, Tratatul minorităților din 1919 ș.a. Îndată după Congres, Ministerul Afacerilor Externe, sub semnătura ministrului de atunci, Adrian Năstase, expedia Alianței Civice o colecție de citate din tratate, pacte și convenții internaționale la care guvernul român aderase de-a lungul timpului, însoțite de o notă înțepată. Ceea ce surprindea era că lista începea cu un document din 1948 (Declarația Universală). În spatele acestui fapt, în aparență lipsit de semnificație, se afla o profundă dispută principială: lucrătorii MAE din 1991, și din păcate nu numai ei, refuzau să accepte că, și în chestiunea minorităților, România de azi este succesoarea statului născut după primul război mondial. Lucrul este cu atît mai de neînțeles cu cît sărbătoarea națională a fost fixată la data care evocă ziua de 1 decembrie 1918. În consecință, ne-am gîndit că ar fi util să includem în colecția de față, în succesiune cronologică, documente interne și internaționale care jalonează tratamentul minorităților din România începînd cu 1918. Lista este fatalmente incompletă și oarecum eclectică.

Capitolul „*Documente interne*” înglobează articole constituționale și de lege, paragrafe din coduri de procedură, declarații oficiale. Perioada interbelică este modest ilustrată, urmînd ca într-o publicație ulterioară să revenim asupra legislației îndreptate spre restrîngerea drepturilor minorităților. Perioada comunistă, în care tratamentul discriminatoriu al minorităților a atins apogeul, este una a demagogiei declarative, știut fiind că în ciuda enunțurilor generoase, legile adoptate nu erau aplicate. Perioada de după 1989, pentru cititorul avizat, conține destule dovezi ale comportamentului duplicitar și conjunctural al alianței național-neocomuniste care a guvernat, pînă de curînd, România.

Capitolul „*Documente internaționale*” le include atît pe cele care au valoare de obligație juridică, cît și recomandările sau declarațiile cu valoare politică sau morală adoptate de instituții și organisme din care face parte țara noastră. Aceasta pentru a ilustra evoluția unor concepte și mai ales a concepției care stă actualmente la baza tratării chestiunii minorităților.

În fine, capitolul „*Proiecte de lege*” reține cîteva (cele mai reprezentative) dintre proiectele de lege a minorităților elaborate în România după 1989. Din compararea lor reiese că deosebirile teoretice fundamentale care opun diferitele școli de experți, se regăsesc și la noi. La ora cînd apare acest volum, adoptarea unei (unor) legi care să asigure o protecție reală și eficientă a minorităților din România, la nivelul posibilităților și cerințelor, este un angajament politic ferm asumat de actualul guvern.

Chiar dacă nu explicit, bogăția de documente interne și internaționale conținute în prezenta colecție este o demonstrație a faptului că protecția minorităților are în România și în instituțiile internaționale din care ea face parte o istorie și o experiență considerabile, chiar dacă nu (încă) transpuse într-un cadru juridic impecabil. Tot implicit, colecția semnaleză faptul că, la momentul 1918, elita politică românească, îndeosebi cea provenind din Transilvania, era pe deplin edificată în chestiunea minorităților și adopta poziții care se înscriau în avangarda gîndirii europene din domeniu. O atitudine pe care nu putem decît să ne-o dorim și pe viitor.

Smaranda Enache